

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum sit specialis virtus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Ad TERTIVM dicendum, q[uod] uindicationi oppo-
nuntur duo uitia, unum quidem per excessum, scilicet pec-
catum crudelitatis, uel sequitiae, quae excedit menturam
in puniendo: aliud autem est uitium, quod consistit
in defectu, sicut cum aliquis est nimis remissus in
puniendo. Vnde dicitur Proverb. 13. Qui parit uir-
gæ, odit filium suum. Virtus autem uindicationis cõ-
sistit in hoc, ut homo secundum omnes circumstan-
tias debitam mensuram in uindicando conseruet.

ARTICVLVS II.

Utrum uindictio sit specialis uirtus.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, q[uod] uin-
dicatione non sit specialis uirtus ab aliis distin-
cta. Sicut enim remunerantur boni pro his quæ be-
ne agunt, ita puniuntur mali pro his quæ male agunt:
sed remuneratio bonorum non pertinet ad aliquam
uirtutem specialem, sed est actus commutatiuæ ius-
titiæ: ergo pari ratione & uindictio non debet po-
ni specialis uirtus.

¶ 1. Præterea. Ad actum illum non debet ordinari spe-
cialis uirtus, ad quem homo sufficenter disponitur
per alias uirtutes: sed ad uindicandum mala sufficere
disponitur homo per uirtutem fortitudinis, &
per zelum. non ergo uindictio debet poni specia-
lis uirtus.

¶ 2. Præterea. Cuiuslibet speciali uirtuti aliquid speciale vi-
tium opponitur: sed uindicationi non uidetur oppo-
ni aliquid uitii speciale: ergo non est specialis uirtus.

SED CONTRA est, quod Tullius * ponit eam par-
tem iustitiæ.

RESPON. Dicendum, quod sicut Philosophus
dicit in 2. Ethic. * Aptitudo ad uirtutem inest ho-
minibus à natura, licet complementum uirtutis sit per af-
fectum, uel per aliquam aliam causam. Vnde pa-
ret quod uirtutes perficiuntur non ad prosequendum
debito modo inclinationes naturales, quæ pertinet
ad ius naturale: & ideo ad quamlibet inclinationem
naturalem determinatam ordinatur aliqua uirtus spe-
cialis. Est autem quedam specialis inclinatio nature
ad remouendum nocentia: unde & animalibus da-
tur uis irascibilis separata à uis concupiscibilis. Re-
pellit autem homo nocentia per hoc, quod se de-
fendit contra iniurias ne ei inferatur, uel illas iam
iniurias ulciscitur non intentione nocendi, sed in-
tentione remouendi nocentia. hoc autem pertinet
ad uindictionem. Dicit enim Tullius in sua rhe-
torica, * quod uindictio est, per quam uis, aut iniu-
ria, & omnino quicquid obsecrum est, id est, igno-
miniosum, defendendo, aut ulciscendo propulsetur.
Vnde uindictio est specialis uirtus.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut recom-
pensatio debiti legalis, pertinet ad iustitiam cõmuta-
tiuam, recompensatio autem debiti moralis, quod
nascitur ex particulari beneficio exhibito, pertinet
ad uirtutem gratiæ, ita etiam punitiõ peccatorum, se-
cundum quod pertinet ad publicam iustitiam, est
actus iustitiæ commutatiuæ: secundum autem quod
pertinet ad immutationem alicuius personæ singu-
laris: qua iniuria propulsetur, pertinet ad uirtutem
uindictionis.

AD SECVNDVM dicendum, quod fortitudo di-
spõnit ad uindictam remouendo prohibens. si timo-
rem periculi imminens. Zelus autem secundum
quod importat feruorem amoris, importat primam
radicem uindictionis, prout aliquis uindictam iniu-
rias Dei, uel proximorum, quas ex charitate reputat
quasi suas. Cuiuslibet autem uirtutis actus ex radi-
ce charitatis procedit: quia ut Greg. dicit in quadam
homilia, * Nihil habet uiriditatis ramus boni ope-
ris, si non procedat ex radice charitatis

ARTICVLVS III.

Utrum uindictio debeat fieri per penas
apud homines consuetas.

AD TERTIVM sic procedit. Vbi
dicitur q[uod] uindictio non debeat fie-
ri per penas apud homines con-
suetas. Occisio enim hominis est que
dã eradicatio eius: sed Dominus
mandauit Matth. 13. quod ziza-
nia, per quæ significantur filij ne-
quæ, non eradicarentur, ergo pec-
catores non sunt occidendi.

¶ 1. Præterea. Quicumque mortaliter
peccant, eadem pœna uidentur di-
gni. Si ergo aliqui peccantes mor-
taliter, morte puniuntur, uidentur
quod omnes tales deberent mor-
te puniri: quod patet esse falsum.

¶ 2. Præterea. Cum aliquis pro peccato
punitur manifeste, ex hoc pec-
catum eius manifestatur, quod ui-
detur esse nocium multitudini,
quæ ex exemplo peccati sumit oc-
casione peccandi: ergo uidentur,
quod non sit pœna mortis p[ro] ali-
quo peccato infligenda.

SED CONTRA est, quod in lege
diuina huiusmodi pœne determi-
nantur, ut ex supradictis patet. *

RESPON. Dicendum, quod uin-
dictio à tantum licita est, & uir-
tuosa, in quantum tendit ad cohi-
bitionem malorum. Cohibent au-
tem aliqui a peccando, qui affectu
uirtutis non habent per hoc q[uod] ti-
ment amittere aliqua, quæ plus
amant, q[uam] illa quæ peccando adipi-
scuntur, alias timor nõ compesce-
ret peccatõ: & ideo per subtractionem omnium quæ
homo maxime diligit, est uindicta de peccatis sume-
nda. Hæc autem sunt quæ homo maxime diligit, ui-
tam, incolumitatem corporis, libertatem sui, & bo-
na exteriora, puta, diuitias, patriam, & gloriam. Et id
ut Augustinus refert 21. de ciuita. Dei, * octo gene-
ra pœnarum in legibus esse scribit Tullius. scilicet mortem,
per quam tollitur uita: uerbera, & talionem, ut scili-
cet oculus pro oculo perdat, per quæ amittit quis
corporis incolumitatem: seruitutem, & uincula, p[er]
quæ perdit libertatem: exilium, per quod perdit pa-
triam: damnum, per quod perdit diuitias: ignomi-
niam, per quam perdit gloriam.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Domi-
nus prohibet eradicari zizania, quando timet ne si-
mul cõ eis eradicetur & triticum. Sed quæ possunt
eradicari mali per mortem non solum sine periculo,
sed etiam cum magna utilitate bonorum: & ideo in
tali casu potest pœna mortis peccatoribus infligi.

AD SECVNDVM dicendum, q[uod] omnes peccantes mor-
tali pœna puniuntur, sicut dicitur in 2. Thoma, LL 3 taliter

¶ Super Questionis
centesimam Ar-
ticulum tertium.

IN eiusdem q. art. 3.
ad secundum, nota
uniuersalem radicem,
unde pœna corpora-
lis mortis iuste infligi
ab humano iure
potest, quando scilicet
crimẽ in grauem
est aliorum perniciem.
Hac siquidem de cõ
furtum hodie pœna
mortis damnatur.

¶ In responsione ad
primum q. art. eius-
dem q. aduerte q[uod] cõ
dicitur peccatõ unius de-
meriti in alterum per
modum meriti, & dan-
tur exempla de rege
hypocrita p[ro]pter pec-
cata populi, & p[ro]pter
populi propter Da-
uid, intellige in pri-
mo exemplo q[uod] pec-
cata multorum parti-
cularium redundant
in alterum particu-
larem qui non pec-
cauit: & tamen pati-
tur regem hypocri-
tam, ac si etiam ipse
peccasset. In secundo
autem, q[uod] quia prin-
ceps respiciatur po-
puli, & quod prin-
ceps facit, uidetur re-
gnũ facere: ideo pec-
catum regis David,
quasi peccatum, seu
demeritum populi pu-
nitum fuit. Et hæc
de tota quest. 108. di-
cta sufficiant.

1. 2. q. 105. ar-
tic. 2.
D. 791.

L. 2. c. 11. Pa-
rum a princ. 5.